Med kart skal landet bygges
Oppmåling og kartlegging av Norge 1773–2016
Inge Revhaug

Med denne boka har Bjørn Geirr Harsson gitt oss Statens kartverk sin historie på 600 sider. Dette er et meget omfattende arbeide og resultatet av et 3 års prosjekt for Harsson. Han viser i sitt forord til at Roar Aanrud hadde samlet et meget omfattende materiale, som han sammen med andre kilder bygger på. Han har også hatt en bokkomite med seg, det var Birger Bekkevold, Per Chr. Bratheim, Karsten Lien og Sveinung Egeland.

Boken er interessant å lese og beskriver utviklingen av institusjonen fra dens begynnelse med kartlegging langs svenskegrensen for militære formål til nesten i dag. Den beskriver «Norges geografiske oppmålings historie» og dermed en vesentlig del av kart- og oppmålingshistorien i Norge. Boken har mange fine faktabokser og illustrasjoner.

Stoffet er delt inn i 11 kapitler. De forskjellige kapitlene har hvert sitt tema og kan i stor grad leses alene. Jeg velger å liste titlene på kapitlene for å gi et overblikk av hva boken inneholder:

1. Opptakten og riksgrensen mot Sverige
2. Organisasjon og ledelse
3. Program, måleplaner og framdrift
4. Projeksjoner og inndelinger for hovedkartseriene
5. Grunnlag og geodesi
6. Detaljmåling og topografi
7. Sjømåling og sjøkartlegging
8. Kartene reproduseres
9. Landkart
10. Verbaltopografi, grenser, kartometri og stedsnavn
11. Tilholdssteder og flyttesak

Det var nærliggende å lese fra starten og det startet med en beskrivelse av urolige tider fram til Karl den 12 falt i Halden. Her beskrives også forholdene i Danmark på slutten av 1700 tallet med en «eksentrisk» konge» og andre som styrte. Her er det mye historie og sterke personligheter. En av disse var general Wilhelm von Huth som ledet oppmålinge fra 1773 til 1805. Det er også i dette kapittelet en gjennomgang av eksisterende eldre kart over hele eller deler av Norge og eldre kart tegnet i Norge.

Det er en lang historie fram til 2016, med en utvikling både i organisasjon og teknologi. Harsson kommer inn på både politiske forhold, personer og fag.

Harsson er flink til å skrive og presentasjonen er slik at man ikke trenger å være fagperson for å forstå, selv instrumenter og kartprojeksjoner. Framstillingen vil jeg karakterisere som populærvitenskapelig. Boken har en fortellerstil. Dette gjør stoffet mer tilgjengelig. Det er litteraturhenvisninger bak i boken for hvert kapittel. Det er også et godt og omfattende register. Boken kan brukes som et oppslagsverk.

Jeg har hatt glede av å lese i denne boken. Jeg vil tro de aller fleste med interesse for «kart og oppmåling» vil finne noe interessant.

Bjørn Geirr Harsson og Roald Aanrud: Med kart skal landet bygges. Oppmåling og kartlegging av Norge 1773-2016. 598 sider.

Kartverket har overlatt restopplaget av boken til Norsk Kartmuseums Venneforening som selger den. Eneste bokhandler som foreløpig selger boken er Norli i Hønefoss. Inntekten ved boksalget går til eventuelt nytt opplag og/eller oppgaver som ligger innenfor venneforeningens formål. Hjemmesiden er på:

http://www.kartverket.no/om-kartverket/kartverket/norsk-kartmuseum/Norsk-Kartmuseums-Venneforening/

Prisen per bok er kr 300. Medlemmer i Norsk Kartmuseums Venneforening får den for kr 200. Adresse for å skaffe boken er: post@kartverket.no